

Murška Straža

Glasiilo obmejnih Slovencev.

Uredništvo: Maribor, Cirilova tiskarna, Koroška c.
Upravništvo v Gornji Radgoni, Sp. griz 7, I. nadstr.
Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsak četrtek zjutraj in stane s poštino vred
za celo leto 30 K, za pol leta 15 K, za četrť leta
8 K. Posamezna številka stane 80 vinarjev.

Inserati: Ena petstolpna petitvrsta (prostor 3 mm
visok in 54 mm širok) K 150.
Pri večkratni objavi primeren popust.

Pred glasovanjem na Koroškem.

Na Koroškem se bo vršilo dne 10. oktobra ljudsko glasovanje. Mi smo v našem listu že opetovano opozorili naše čitatelje na velikansko važnost koroškega plebiscita. Najbolj značilno je, da Italijani odlašajo z aneksijo zasedenega ozemlja, čakajoč na izid tega glasovanja. Italijani se še vedno niso odrekli svojemu staremu načrtu, uničiti slovenski narod. Prvi korak k temu so storili z londonsko pogodbo, ki nam je iztrgala najlepši in najbolj probujeni del domovine. Takrat so se računali z obstojem avstro-ogrške monarhije in so sklepali: Če podjarmimo pol milijona, bo ostali milijon hitro utihnil pod težo ojačenega nemško-madžarskega navala. Ker pa je konec vojne pometel habsburško cesarstvo s površja zemlje, so nam skušali škodovati na mirovni konferenci, in celo v notranjosti naše mlade države. Pošljali so čez mejo agente, ki so hujskali nezanesljive ljudi pri nas in pripravljali tla za vstajo. Brez uspeha. Laško časopisje je dolgo snubilo naše brate Srbe, naj, ne oziraje se na Slovence in Hrvate, ohranijo preizkušano zavezniško vprašanje Italijanom. Tudi zaman. Srbski del našega naroda je dobro poznal hinavstvo in prefriganost latinskih snubcev, misel državnega edinstva je bila močnejša, kakor vse skušnjave. Italijanom ni preostalo nič drugega, kakor da zastavijo ves svoj vpliv na mirovni konferenci v našo škodo in da se tudi na drug način maščujejo nad našo državo, če se pokaže prilika za to. Tako je s podporo Italijanov nastalo koroško vprašanje. „Zavezniki“ so nam enkrat že črtali celo Koroško, kasneje pa so odredili glasovanje v dveh upravno ločenih conah. — Znano je, da so bili koroški Slovenci narodno najmanjše probujeni in samo na Koroškem so Nemci lahko upali na uspeh. Italijani pa so napravili tale račun: Če Jugoslavija izgubi Koroško, je nemogoče, da bi se vzdržal gorenjski kot z Bledom in Jesenicami. Tega ugrabimo mi, Ljubljana pa bo obležala na tako nesrečnem mestu, da se ne bo mogla ganiti. S tem bo konec slovenski žilavosti, ker sta Zagreb in Beograd predaleč, da bi gojila iredento na Goriškem in v Primorju. Italijani in Nemci bi dobili na ta način dovolj široke in čvrste stike ter bi s skupno težo pritiskali na celo severno mejo, v katere severo-vzhodnem nadaljevanju bi dobili nove zaveznike v Madžarih. Ali je bil ta italijanski račun tako dalekosežen ali ne, je vse eno. Gotovo pa je, da polagajo Italijani na koroško glasovanje posebno važnost in da utegne šele po dovršitvi plebiscita priti k pogajanjem med Jugoslavijo in Italijo radi jadranskega vprašanja.

Nemcem je koroški plebiscit zadeva celokupnega nemškega naroda. Ne le, da je vsak koroški Nemec že storil kaj za ugoden izid glasovanja, da je vsa nemško-koroška javnost vpletena v propagandno delo, temveč tudi po vseh ostalih deželah se prireajo veselice in druge prireditve v koroške namene, ki vržejo vsak teden več tisočev. Povrh tega se po mestih in trgih ter po večjih vaseh nabira od hiše do hiše za Koroško. Tako so zbrali milijone. Več milijonov je prispelo iz Nemčije. Tudi tam se zanima za Koroško vsak zavednejši izobraženec. Na ta način imajo nemški agitatorji na Koroškem močno zaslobo. Milijoni se razdele v stotisoče, ki gredo za tisk, za shode, za plače stalnim agitatorjem, za podkupovanje itd.

Vse to so znana dejstva in vendar jih navajamo vnovič. Iz njih vidimo, kako malo se je storilo pri nas za stvar, ki je življenjsko vprašanje slovenskega naroda. Slovenska Koroška je naša, moramo jo obdržati pod vsako ceno. Toda volja sama je pač veliko premalo. Kako jo naj obdržimo? Morali bi raz-

sipavati milijone, a zbrali smo samo stotisoče. Morali bi delati vsi, a koliko smo jih videli pri delu? Povsod: ob Savi, Dravi, Drini in Moravi bi moral odmevati klic iz Korotana. A slišal ga je le redkokdo. Odkrito moramo povedati, da je marsikateri zagrebški list prinesel o slezkem plebiscitu več nego o koroškem. Ne trdimo, da je temu krivo nezanimanje drugih pokrajin za severno mejo, marveč pripišemo krivdo površnosti in neki lahkomiselni brezbriznosti, ki se je poprijela vsega jugoslovanskega naroda v svobodi.

Približno čez mesec dni imamo tedaj glasovanje. Kako stoji naša stvar na Koroškem? Poročali že smo, da nam je antautna plebiscitna komisija slabo naklonjena. Že prvi njeni nastop je bil odbijajoč. — Predsednik komisije je Anglež, a glavno besedo pa imajo italijanski delegati pod vodstvom princa Borgelese. V zadnjem času je bilo opaziti, da so Italijani pomnožili svoje vojaške oddelke, ki jih imajo na Koroškem. Nemci so iz tega sklepali, da bodo Italijani zasedli vse plebiscitno ozemlje. Ni neverjetno, da se še sedaj bavijo s to mislijo, ker je pri njih precej nagnenja, da onemogočijo plebiscit in s pomočjo Lahov ugrabijo Koroško vsaj do Drave. Že to je dokaz, da stoji naša stvar dobro. Nemci se boje plebiscita; že spoznavajo, da so se koroškemu Slovencev odprle oči in da se ne pusti vpreči v stari nemški jarem. Zadnji ljudski shodi v Grebinju, Borovljah, Velikovu in po drugih krajih Koroške so pokazali, da je narodna zavest zbrala v vsaki koroški vasi četo, ki bo neustrašeno nastopila za našo pravico in pritegnila za seboj še ostali del manjzavednega prebivalstva. — Vsakdo, ki pride iz Koroške, je prepričan, da bomo v coni A prodrli z močno večino. Sicer taki vtisi niso nikdar prav zanesljivo merilo, vendar mora tudi največji črnogled priznati, da je Slovenska Koroška že zelo probujena in da smo s skromnimi sredstvi, ki so bile našim narodnim delavcem na Koroškem na razpolaganje, dosegli več nego Nemci s svojo nermalno, lažljivo propagando, s svojimi milijoni in s svojim hinavskim bratovstvom z Italijani. Potrebno pa je, da prodremo kar z največjim številom glasov, ker bo to ugodno vplivalo na izid plebiscita v coni B, ki se vrši tri tedne pozneje. V neki meri bo imela naša zmaga na Koroškem vpliv tudi na jadransko vprašanje, ker bo dala jugoslovanskim zastopnikom pri pogajanjih z Italijani sigurnejši nastop in več moralne moči. Koliko bo izid plebiscita vplival na naše obmejne razmere, smo že svojčas razmotrivali na tem mestu.

V enem mesecu, ki še nas loči od odločilnega dne na Koroškem, se ne da popraviti zamujenega in tudi ne storiti veliko v korist naši pravični stvari. A treba je vendar, da ves mesec posvetimo naši Koroški. Na shodih, prireditvah in ob vsaki drugi priložnosti se moramo spominjati Koroške in zbirati denarne prispevke. Vsak naš človek, ves narod se mora zavedati:

1. da se 10. oktobra bije boj za našo narodno čast, poštenje in svobodo. Dokler se narod zaveda samega sebe in svoje dolžnosti do bodočnosti, ne sme pripustiti, da tudi najmanjši njegov del propade kot žrtve tujčeve zvižace ali tujčevega nasilja;

2. da so 28. oktobra leta 1918 izginile meje med starimi „kronovinami“ in da ni razlike med Kranjci, Stajerci in Korošci, da smo vsi Slovenci del velikega jugoslovanskega naroda. Boj za Korotan je boj vsega naroda za skupno narodno pravdo, za prostost in neodvisnost stare očetovske zemlje, ki jo hoče iztrgati tisočletni sovražnik.

in so kakor dr. Vekoslav Kukovec razlagali omamljenim narodnim navdušencem, da ima Maribor nemški značaj, da Slovenci ne računamo s posestjo Radgone in slišno. Neznatna peščica ljudi pa je takrat delala. Tihi, skromni možje so se dali na gradbo naše nove domovine. Ker niso udrihali v sveti narodni ginjenosti po mizi „izpreobrnjenega“ krčmarja in se niso lovili za dnevnimi frazami, jih ni bilo čuti. Imeli smo nekaj takih značajnih delavcev pri vladi, upravi, brambi in zlasti pri mirovni delegaciji v Parizu. Oni, ki so delali v domovini, so se zavedali, kako nesigurna so še tla pod nami; morali so krotiti domače in tuje prevratne življe, olajšati širokim ljudskim množicam prehod iz stoletnega suženjskega ozračja na solnčno plan narodne svobode. Tisti, ki so bili zunaj, pa vedo povedati, kako težak je bil naš položaj, zlasti še položaj slovenskega naroda. Prvič nas niso poznali, drugič smo pa res šibki in mali, a bivamo na najvažnejši točki srednje Evrope. Dovolj je znano, da nas je rešilo samo ujedinjenje s Srbijo. Antanta pa te nove države dolgo ni hotela priznati, še danes marsikateri francoski in angleški politik sanja o obnovitvi donavske monarhije in le naša velika svobodoljubnost sproti trga razne skrivne niti, ki se še vedno plete pod nami. Pri nas se je na račun narodne samoodločbe mnogo pilo in pleselo, a v Parizu se je vse do septembra lanskega leta bil oster boj za naše meje. Se prve dni septembra je bil v nevarnosti Maribor, a „k sreči“ smo izgubili samo — Radgono. Na mejah smo to negotovost silno čutili, spoštovali smo ljudi tega ali onega političnega nazarja, ki so res delali v blagor naše mlade domovine in smo odločno obsojali neresno, za naš narod nečastno počenjanje v zaledju. Zaupali smo v polni meri delegatom, ki jih je država poslala v Pariz, da delajo za ugodno rešitev naših obmejnih vprašanj.

Kakor znano, sta severne meje zastopala dva mariborska bogoslovna profesorja: dr. Kovačič in dr. Slavič. Gospoda sta duhovskega stanu. Beogradske vlade to ni motilo, celo ljubljanske tudi ne, Trum biča in tovarišev tudi ne. Da, celo ljudje, ki se zbirajo okrog JDS, niso takrat pokazali svoje nevolje. Naša odposlanca sta delala neutrudno, z vnumo in vzorno nesebičnostjo. Kar se je v danih razmerah dalo doseči, sta z pomočjo glavnih delegatov dosegla. Ko pa sta se vrnila v domovino, ali jima je narod pokazal kaj hvaležnosti? Ne! Zato, ker nosita duhovniško suknjo, ju liberalci sramote in napadajo z grdimi očitki. Dr. Zolgerja ne napadajo, čeravno je imel pri naši delegaciji v Parizu več besede nego dr. Kovačič in dr. Slavič ter bi se morali vsi očitki zvrniti nanj, ako bi bili količkaj opravičeni in logični. Prav tako ne napadajo dr. Ribarja, ki ni rešil niti ene kraške vasi. Sicer pa ni izključeno, da se nekega dne tudi nanj vsiplje ploha zabavlje. Predbacivali mu bodo slednji frank, ki mu ga je država izplačala za trudapolno delo v Parizu. In se še bodo udarili po prsih, češ, kdo je naš nam — patriot!

Naše meje še niso trdne. Določuje jih medzavezniška komisija, ki ne kaže posebne naklonjenosti napram našim zahtevam. Na Koroškem je izdala plebiscitna komisija celo vrsto sklepov, ki so v nasprotju ne le z našimi pravičnimi zahtevami, marveč celo z mirovno pogodbo samo. Kolikor nam je znano, ni niti pri delimitacijski niti pri plebiscitni komisiji duhovnika, ki bi nam še tukaj pokvaril, česar niso napravili njegovi tovariši v Parizu. Izjemoma pomaga prof. Cvijiču župnik Trunk, ki dobro obvlada angleščino in pozna koroške razmere, to pa vsled tega, ker ga prof. Cvijič v državnem interesu ne more nadomestiti z katerim ljubljanskim frakarjem. Pri delimitacijski komisiji zastopa naše interese hrvatski general Plivelič, na pomoč mu je prof. dr. Pitamic. A zdaj čujte, kako piše celjski list „Nova doba“ v štirilki z dne 4. septembra t. l.: „Spominjamo se, da je dr. Korošec poslal kot „branitelje“ naših svetinj v Pariz kopo mariborskih duhovnikov. Kaj so ti ljudje delali, da nam niso znali rešiti niti Gradišča? To občno nam je priznala celo Avstrija, ko je v državnozbornem volilnem zakonu leta 1907 Gradišče in Kapljo priključila volilnemu okraju Slovenjgradec-Soštanj-Gornji grad. Ako bi bili mariborski duhovniki v Parizu na to opozorili, tedaj bi nam gotovo priznali na mirovni pogod

Skodljivci naših mej.

Z osvobojenjem sta nastali pri nas dve vrsti ljudi: eni — in teh je ogromna večina — so po gostilnah napijali mladi Jugoslaviji, razbijali stare spomenike, pošiljali listom cele članke, če se je katera zakotna natakarica pregrešila z nemško besedo, primojdušili se, da je vse naše, kamorkoli sežemo —

magari Gradec in beneška Slovenija —; denuncirali in prav kakor preje v avstrijskih časih stikali po kotih, če so bili vsi dovolj dinastični, povrh pa zabavljali čez Trumbiča, Zolgerja in druge, ker niso dosegli, da bi se sosed Lah lepo opravičil in izginil iz Primorskega; nekateri so se dali na pisanje člankov

til našo državo, da so mu prepovedali pot preko naše meje. In graški sodrugi še upajo trditi, da jim je „nacionalizem“ deseta stvar!

Mariberska porota se sestane k jesenskemu zasedanju 20. t. m. Porotne razprave se bodo vršile samo 20. in 23. septembra. Dozdaj sta razpisana dva slučaja: Anton Pintar in Alojz Hren, tatvina; Jakob Gabrovec, goljufija in Anton Teament, težka telesna poškodba.

Batue. Madžarska zbornica je sprejela zakon o šibanju; navijalci cen, tatovi in drugi podobni zločinci dobe 25 batin na gotov del telesa. Mnogo poslancev je protestiralo proti temu srednjeveškemu načinu kaznovanja, a večina je zakon sprejela. Član narodne skupščine Pavel Nagy je naznanil svoj izstop iz vladne stranke, ker ne more zagovarjati te drakonske uredbe.

Smrtna kazen v Rusiji. Sedanji predstavitelji sovjetske Rusije so bili pod carsko vlado največji nasprotniki vojaštva in smrtno kazni. Danes pa Rusija ječi pod najhujšim militarizmom in smrtno kazni so postale vsakdanja stvar. Tako prinašajo ruska „Izvestja“ uradno poročilo, da je bilo v času od 22. maja do 22. junija t. l. obsojenih na smrt in ustreljenih samo radi političnih zločinov 600 oseb. Lahko je bilo vpiti proti nasilju, toda brez nasilja vzdržati red, to je zlasti za boljševiške voditelje težka reč!

Strašna draginja v Rusiji. Iz nekega ruskega lista povzamemo sledeče cene v Petrogradu, glavnem mestu Rusije: kolač kruha 500 rubljev, funt sladkorja 5.000 rubljev, funt masti 2.000 rubljev, 1 jajce 75 rubljev, skodelica kave 200 rubljev, 20 kosov cigaret 750 rubljev, škatlica vžgalic 120 rubljev, popravilo čevljev 1000 rubljev. — Pripomniti pa je treba, da znaša mesečna plača raznih nastavljenecv (plačilni razredi so v Rusiji odpravljeni, načelnik in sluga služita enako!) do 4.800 rubljev. Naj vsakdo sam računa, kako se tam živi...

Dopisi.

Apače. Razburjenje, ki ga je izzval prihod razmejitvene komisije, se je nekoliko poleglo. Kakor ste naznanili v zadnji številki, je deželna vlada v Ljubljani izdala posebni oklic na tukajšnje prebivalstvo, ki v njem prepove pojave, kakor so se godili pri nas 25. avgusta. Prvič pride ta prepoved prepozno, drugič pa je že po svoji stilizaciji takšna, da se hujskači ne bodo zmešali za njo. Vzamimo slučaj, da bi n. pr. Slovenci v Žetincih onstran Mure pokazali na sličen način svoje mišljenje. Uverjeni smo, da bi jih avstrijske oblasti takoj prvo uro po odhodu komisije pončile, kaj se pravi rovariti proti državi. Nemci dobro poznajo umetnost vladanja, mi še ne. Dogodkom v apaški kotlini je krivo pomanjkanje vsake organizacije, ki bi delala za našo stvar; obmejno ozemlje od Gornje Radgone do bližine Špišja je v upravnem oziru zanemarjeno, kakor nobena slovenska pokrajina. Avstrijci posvečajo ravno obmejnemu prebivalstvu vso skrb in pažnjo, nam pa pošlje vlada par žandarjev in financarjev in meni, da je rešila državni interes. Ljudstvo je prepuščeno samemu sebi, nima nikogar, ki bi ga poučil v našem smislu: župnik, učiteljstvo, obrtniki, boljši posestniki — vsi ti so nemški priganjači in delajo v senci srbskega bajoneta isto, kar so delali prej: ščuvajo proti Slovincem. Kako naj gospodarsko, politično in kulturno tako zanemarjena pokrajina tekmuje z procvitajočim obmejnim ozemljem Avstrije? En sam pogled preko Mure nam škoduje več, nego koristijo oklici deželne vlade v Ljubljani. Prva naloga upravne oblasti bi bila: izgnati oziroma strogo kaznovati znane hujskače. Stiki z Radgono in nemškim ozemljem se morajo začasno popolnoma onemogočiti. Prebivalstvu naj se gospodarsko pomaga na ta način, da vlada reši tukajšnje denarno vprašanje. Ljudje in naj v rokah samo nemškoavstrijski denar in trpe neprilike in škodo. Če bi naša država pravočasno prevzela apaško kotlinu, ki ji je pripadla po mirovni pogodbi, bi ljudje imeli jugoslovansko valuto. Dalje je treba urediti obč. upravo. Gerentstvo naj prevzamejo ljudje, ki so res politično zanesljivi. V Lokavcih še deluje šulferanjska šola. Na ta način redimo gade na lastnih prsih. Upamo, da bo 25. avgust še dolgo ostal v spominu vsem tistim, ki so odgovorni zanj.

Apače. Radovedni smo, ali bo g. dr. Potzinger še ostal na svojem mestu, ali pa bo posnel vzgled kapljskega tovariša Lenza? Vprašali bi ga zaenkrat prav vljudno, ali misli sedaj zopet

upeljati slovenske pridige, ki jih je odpravil pred par leti?

Apače. Gnezdo najhujših rovarjev proti Slovincem tostran Mure, grad Freudenau pri Apačah je tudi pod jugoslovansko upravo varno pribeževališče hujskačev. Dne 25. avgusta je tam gostovala razmejitvena komisija. V grad je bil povabljen tudi prosluli „prezident“ apaške republike, mlinar Hölztl. Ko so mu povedali, da je angleški polkovnik potolažil apaško deputacijo, češ. „wir werden alles Mögliche tun“, je pri tej priliki sklenil, da se odpove prezidentstvu, če bodo pripadle Apače pod ljubljeno Seitz-Rennerjevo republiko. Seitzev kolega je tedaj silno strpnega mišljenja. Naj ga Bog poživi, saj bo čez deset let še prav dober Jugoslovan, kakor imamo v našem paradizu že stotine podobnih spreobrnjenecv. — Julij Meinel, ki daje protidržavnim hujskačem gostoljubno streho, je lastnik istoimenih tvrčk v Ljubljani, Mariboru in Zagrebu. Ali se tam tudi postavlja kot protijugoslovanski „element“, je drugo vprašanje. Morda bo ga oprala prihodnja „D. Grenzwacht“.

Gornja Radgona. 22. avgust, ko so imeli Radgončani v parku ob Muri svoj „Befreiungsfest“, je bil za Halbärtha & Comp. dan skušnjave, kakršne nas Bog varuj. Lahko bi na način našega prijatelja Franja Klenovška iz Radgone zabeležili v gornjeradgonsko kroniko zgodbo o nekem ptičku, ki je poletel k svoji golobici onstran Mure, pa ga je na povratku ujel naš komisar. Pa pustimo to, dovolj nemških mučeniških solz nam je natočil miroljubni sosed Franjo. Minule dni se je raznesla po našem trgu babja kvanta, da na gradu straši. Neko noč so se strahovi iznenada pojavili in o grajskem gostu g. grofa O. trde, da je imel hud opravek z njimi. Sicer pa imamo visokorodij toliko, da nam njihovi pogosti sestanki vzbujajo sumnjo o tajni „mirovni konferenci“, zlasti če je madžarski magnat B. zraven. — Na spodnjem Grisu imamo peka, čigar osobje ob vsaki priliki zasmehuje Slovence in se izraža žaljivo o naši državi. Umestno bi bilo, če bi se naselil v našem trgu slovenski pek. Sicer pa je najbolje, ako se vsak slučaj žalitve naznani policijski oblasti. — Oskrbaik vinogradov v Policah, v Vinskem vrhu, v Črešnjevcih itd. ima pravico hoditi iz Radgone k posestvom v Gornjo Radgono in obratno, na svojih pogostih potih pa ščuva zoper našo vlado in njene naredbe. Ker niso posestva pod nadzorstvom, dela, kar hoče. Nihče ne ve, koliko proda in koliko porabi za se. Naznani lahko, kolikor hoče; seveda tako, da mu je treba plačati manj davkov. Potrebno je, da se sekvestrirajo oz. postavijo pod nadzorstvo posestva vseh, bi bivaljo v Radgoni. Pozivljamo krajevne korporacije, naj takoj stavijo vladi tozadavne predloge in nadzorujejo, da se bo naredba res izvršila.

Gornja Radgona. Posojilnica v Gornji Radgoni je za šolsko knjižnico tukajšnje šole darovala znesek 100 K, za kar se ji tem potom izreka najlepša zahvala. — Šolsko vodstvo.

Ljutomer. Okrožje Zveze viničarjev priredi v nedeljo dne 19. septembra po rani maši shod v telovadnici Narodne šole v Ljutomeru. Na dnevnem redu je vprašanje vinogradniških in poljskih delavcev. Poroča govornik iz Ljubljane. Voli se tudi odbor za L. Ljubljano, del. konz. trgovino v Ljutomeru, (poblaščenici). Poroča predsednik konzumnega društva. V interesu zgoraj navedenih je, da se v čim večjem številu odzovejo vabilu.

Ljutomer. Tukaj je umrla 2. t. m. gospa Julijana Dijakova, tržanka v starosti 71 let, mati že pok. sodnika Dr. Josipa Dijaka v Krškem, Rajna je bila blaga in vrlonarodna žena. Naj ji sveti večna luč!

Ljutomer. Svojičas se je osnoval pripravljalni odbor za keramično šolo. Kakor je že navada, so gospodje sedli za mizo in napravili načrt, a od tistega časa ni slišati nič več o tej važni zadevi. Prosimo pojasnila, kaj se je že storilo in kako bo pripravljalni odbor dosegel svoj namen. Volja je dobra, upamo, da je tudi moči in podjetnosti nekoliko.

Ljutomer. V nedeljo, dne 22. avg. se je tukaj vršila šolska slavnost, ki je uspela izvrstno. Želi se, da bi se ponovila. Mladinski orkester je bil pri prvem svojem nastopu z navdušenjem pozdravljen in pohvaljen z navdušenim ploskanjem. Izvanredno dobro je bila vprizorjena igra „Kovač hoče biti.“ A. Kosijeva spevoigra „Slava rokodelcem“ je tudi dosegla najboljši uspeh; čvrsto so donele ljubke pesmice izmed krepkih deklamacij. Vse priznanje neutrudno delavnemu pevovodji g.

učit. Fr. Zacherlu, kakor tudi ostalemu učiteljstvu „Narodne šole“.

Gospodarstvo.

Nova živinska kužna bolezen se je pojavila v Belgiji. Je zelo opasna živini in se je prenesla iz Indije. Nevarna je predvsem za ovce in koze.

Za industrijo sukna v Sloveniji. Zanimani krogi so se začeli baviti z mislijo ustanovitve, oziroma razširjenja tekstilne industrije, oziroma industrije sukna v Sloveniji. Zadevo ima v rokah strokovnjak, ki je izračunal, da je treba za industrijo sukna zgraditi okrog 250 tkalnic. V teh bi se moglo izdelati čez 1 milijon metrov sukna na leto, ako bi sa delalo samo po dnevu. Proračun za stroje in ostale potrebščine za to industrijo znaša po današnjih cenah 58 milijonov kron. Potrebne surovine, ki bi se nabavile za začetek, bi stale kakih 120 milijonov, režija in ostali izdatki 60 milijonov kron. Tovarna bi se morala zgraditi v najprimernejšem kraju, v Medvodah, kjer je na razpolaganje dovolj vodne moči. Vsa Slovenija pa ima dovolj surovin za izdelovanje sukna, ki jih pa zdaj izvažamo v inozemstvo. Če pomislimo, da 13 milijonov prebivalcev naše države potrebuje na leto najmanj 40 milijonov metrov tkanega blaga, ki stane meter povprečno K 200.—, uvidimo, da se izla za sukno čez 70 milijard letno. In ves ta denar gre v inozemstvo. Če bi se domača industrija razvila toliko, da bi pokrila vsakdanje potrebe, bi ostal ves denar doma, in kolike važnosti je to za naše narodno gospodarstvo, ni treba niti naglašati.

Opušljanje zavitek (paketov) iz Jugoslavije v Avstrijo, je zopet dovoljeno. Lahko se pošiljajo zavitki do 20 kg.

Kako rastejo cene? Švicarski listi prinašajo zanimivo sliko, kako rastejo cene vinu. Pri nas vinska trgovina ni tako razvita, vendar je slika zanimiva tudi za naše vinorejce: Vinski trgovec Kress je prodal 19 sodov rdečega vina trgovcu Eckelu, sod po 8.400 mark. Eckel ga je prodal tovarišu Leidenbergu po 8.900 mark, ta pa trgovcu Schöenichu, sod po 9.200 mark. Sleđi še par drugih, na to Th. Bader, ki ga je kupil po 10.500 mark sod. Navsezadnje je prišlo isto vino nazaj v klet trgovca Kressa, ki je plačal zanj 12.000 mark. Kress ga je meni nič tebi nič prekrstil v portugizeca, ga prodal Schaffaerju sod po 11.500 mark, ta pa Akermanu za 200 mark dražje itd., dokler ni prišel v klet Schöenicha, ki ga je že imel enkrat, in sicer po 12.500 mark en sod. To je samo en primer, kako razni trgovci z barantanjem dvigajo cene.

Vinogradi v Jugoslaviji. Na podlagi statističnih podatkov znaša površina vinogradov v Jugoslaviji okoli 250.000 hektarjev, t. j. v Sloveniji (brez Goriškega in Primorske) 35.000 ha, v Hrvaški in Slavoniji 40.000 ha, v Dalmaciji 76.000 ha, v Bosni in Hercegovini 6.000 ha, v Bački in Baranji 45.000 ha, v Stari Srbiji 56.000 ha, ki dajejo skupaj 5 milijonov hektolitrov vina. Od tega pridelka se porabi v državi polovica, a druga polovica preostaja za izvoz.

Nežigosani avstr. bankovci so izgubili v Avstriji 1. septembrom svojo plačilno vrednost. Pri državnih blagajnah se bodo sprejemali še do 15. septembra t. l.

Cene sladkorja na Češkem bodo povišane na 150 %, kljub temu pa bo stal 1 kg samo 8 kron.

15.000 vagonov. Finančno gospodarski odsek je v seji dne 2. t. m. sklenil izvoz 15.000 vagonov pšenice. Vsak izvoznik mora brzojavno obvestiti glavno direkcijo carine o številu izvoženih vagonov. Za izvoz vina, hmelja, karbida itd. ni treba osigurati valute. Sklepalo se je tudi o oskrbi države s petrolejem.

Velike petrolejske vrelce med Gjurjevcom in Pakracem v Slavoniji je prevzela zagrebška Narodna Banka in neka angleška družba. Na tem ozemlju se nahaja okrog 350 petrolejskih izvirkov. Družba namerava zgraditi celo vrsto čistilnic. Razpolaga z glavnico 10 milijard kron.

V Bački se gibljejo vinske cene od 8 do 12 K. Povprečno bodo pridelali na oralu 15—20 hektolitrov vina.

Žitne cene naraščajo. V Vojvodini in Sremu so začele žitne cene naraščati, ker je dovoz blaga na žitnem trgu neznan, povpraševanje zlasti za Slovenijo in Dalmacijo pa veliko. Kupci plačajo radi višjo ceno, a producenti še odlašajo s prodajo, ker upajo, da bodo cene še naraščale. Zlasti velja to za pšenico, za katero je zani-

manje veliko, razpoložljivega blaga pa malo. Razmerno z uaraščanjem cene pšenici, zvišuje se tudi cena moke. Mlini v Vojvodini zahtevajo danes za 100 kg zdroba 1200 K, za moko št. 0 1150 K, za moko št. 2 1100 K, za moko št. 6 1000 K, za otrobe 250 K, vse brez vreče, postavljeno na nakladno postajo. Ni še poteklo mesec dni, ko se je „nularica“ lahko dobila po 800 K. Cena je v tem času narasla skoraj za 50%.

Cene smodnika. Ministrstvo za vojno in mornarico je določilo cene smodniku. Prinašamo jih za najbolj znane vrste, od prodajalca, v zamotu iz papirja: navadni razstrelilni smodnik 125 g 8 K 40 v; možnarski smodnik 500 g 32 K 40 v; navadni črni lovski smodnik 100 g 9 K; lovski črni smodnik v okroglih zrnih št. 0, 100 g. 12 K 60 v; lovski črni smodnik v okroglih zrnih št. 4, 100 g 12 K 40 v; posebno fini črni smodnik za lov in tarčo v okroglih zrnih št. 8, 100 g, 12 K. Prosta kuha žganja za domačo vporabo bo po

zaslugi Jugoslovanskega kluba dovoljena že letos. Predpis bo uveljavljen istočasno s sprejemom finančnega zakona.

Izvoz blaga v Rumunijo je dovolila Jugoslavija, ker je tudi Rumunija dovolila izvoz blaga v našo državo.

Prost izvoz iz Italije je dovoljen za: papriko, grozdje, káкао, maslo, kože, barve, zdravniške predmete in zdravila.

Na Madžarskem je prepovedano prodajati beli kruh. Zemlje se dobe samo na nakaznice. Cena moki ni mnogo višja, kakor v Jugoslaviji.

Elektrizacija italijanskih železnic. Italijani nameravajo elektrizirati 4000 km glavni železniških prog. S tem bodo v znatni meri odpomogli težavam pri dobavi premoga. Vodnih sil za napravo elektrike ima Italija dovolj. V Severni Italiji je na več progah že upeljana električna gonilna moč.

Pristopajte k „Jugoslov. Matici“.

Razno.

Parlament v Albany (Amerika) je odredil, da se mora prilepiti na vse steklenice z žganjem znamenje strupa (mrtvaška lobanja, ležeča na dveh kosteh) in kratka znanstvena razprava o škodljivosti alkohola kot pijače.

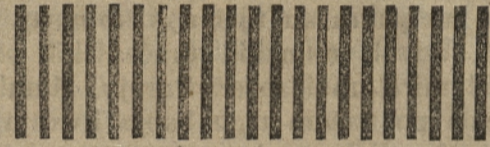
Država Ecuador v Srednji Ameriki izkazuje sedaj največji konzum žganja na svetu. Poleg rdečega vina igra glavno vlogo „fuertecijo“ (žganje). Kdor nima importiranega žganja, uživa (mallorco“ (rum iz sladkornega trsja): najubožnejši pa se poslužujejo „chicha“, pijače, narejene iz muškata. Naravno, da v mestih te dežele ne manjka pijancev ne po dnevi in ne po noči.

Nova bolezen. V Indiji se je pojavila neka nova skrivnostna bolezen, ki postaja strah in trepet prebivalstva. Zdravnikom se dozda se ni posrečilo, odkriti način okuženja in dognati kaj več o tej bolezni. Bolnika se loti najprej huda mrzlica, nato pa se po celem telesu pojavijo velike okrogle modre pege, ki se širijo vedno bolj in povzročajo silen smrad. In čez šest do osem ur nastopi smrt.

Zdravilišče Slatina Radenci

Glasyovite Radenske zdravilne kopeli so p. n. posetnikom od 30. maja do 15. septembra na razpolago. V zdraviliščni restavraciji je poskrbljeno za najboljšo postrežbo po zmernih cenah.

letos zopet odprto!

Po možnosti bode vpeljan vozovni promet med zdraviliščem, Radgono in Mursko Soboto. Za obilen poset se priporoča zdraviliško RAVNATELJSTVO.

„CROATIA“ zavarovalna zadruga v Zagrebu
ustanovljena leta 1884.

Pedružnica za Slovenijo v Ljubljani, Stari trg II.

ZAVARUJE: Življenske rente, doto otrokom, glavnice na življenje, zgradbe in premičnine proti škodi požara in strele, steklene šipe proti razbitju, proti vlamu in telesnim nezgodam. — Posebno zavarovanje proti nezgodam na železnici in parobrodu za celo življensko dobo. Sprejema v vseh krajih Slovenije sposobne zastopnike in potnike, katerim se nudi prilika znatnega zaslužka. — Zastopnik v Gor. Radgoni je gospod ZDRAVKO VRLIČ, Spodnji grís št. 7.

PRODA

se zaradi odpotovanja po zmerni ceni dobro ohranjena zimska suknja (dve vojaški in ena civilna), 2 kožuha in en par škornjev št. 43. Vpraša se v glavni tobačni zalogi v Gor. Radgoni.

Na prodaj

posestvo obstoječe iz 9 oralov zemlje, skoraj nova poslopja z gostilniškim obratom, tik okrajne ceste, ne daleč od železniške postaje Križevci pri Ljutomeru. Vpraša se na naslov: Franc Bee, Berkovec p. Sv. Jurij ob Ščavnici.

Lepo posestvo

v Spodnji Koreni pri Sv. Barbari, okraj Sv. Lenart v Slov. goricah je na prodaj. Obstoji iz novoizdane hiše in gospodarskega poslopja, njiv, travnikov in gozdov. Meri 28 oralov. Proda se ali skupno ali pa gozd 9 oralov posebej. Popraša naj se pri Ivanu Kranjc, gostilničarju pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. Proda se bo vršila na licu mesta dne 16. sept. 1920 dopoldne.

Iščem

zanesljivo družino; kuharice, natakarice, sobarice, hlapee, dekle in vso drugo zanesljivo služinčad. Na ponudbe se odgovarja samo, ako je priložena za poštino znamka za 2 K. R. RUSCHER, postredovalnica vseh služb v Ljutomeru.

Gospodarska zadruga

za Prekmurje, Mursko polje in Slov. gor. r. z. z. o. z.

Ima v zalogi po najnižjih dnevni cenah razno manufakturno blago za moške in ženske obleke, barhente, vseh vrst platno, kuhinjsko posodo, riž, čaj, papriko, usnje, podplate, moške in ženske čevlje. Vseh vrst moko, zdrob, otrobe, testenine.

Kupuje zrnje, sadje, kože, vino, sadjevec, žganje, sploh vse poljedeljske pridelke. Posreduje pri nakupovanju strojev in vseh gospodarstvenih potrebščin.

Kupovati in prodajati zadrugi imajo pravico samo člani. Novi člani se sprejemajo v zadrugi pisarni in pri podružnicah. Osrednja trgovina in pisarna v Gornji Radgoni. Podružnice: Cankova, Murska Sobota, Beltinci, Dolnja Lendava, Križevci pri Ljutomeru.

MASTIN

primešaj krmi; vsak teden eno pest, če pa se rabi kot nadomeštilo za krmo tedaj pa dve pesti. Pet zavojčkov Mastina, prahu za pitanje zdrave, debele živine, za 6 mesecev za vsako živinčce. Dobil je najvišjo kolajno v Londonu, Parizu, Rimu, Dunaju. Tisoče gospodarstev ga hvale in ponovno kupuje. Zahtevaj ga pri lekarnarju ali trgovcu, vsak ga lahko prosto prodaja. Ali pa piši lekarni Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko, po 5 zavojčkov. Stane K 80-50 s poštnino.

Prodaja mlina

K knez Trautmannsdorfovi graščini Negova spadajoči mlini ležeč v obč. Ivanjševci na Ščavnici je na prodaj. Reflektanti naj stavijo svoje ponudbe najkasneje do dne 30. septembra oskrbništvu graščine Negova, p. Ivanjci, katero daje tudi natančnejša pojasnila.

Miši, podgane, stenice, ščurki

in vsa golazen mora pogininiti ako porablja moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 8—, za podgane in miši K 8, za ščurke K 10—, posebna močna tinktura za stenice K 10—, uničevalec moljev K 8—, prašek za uši v obleki in perilu K 6—, in K 10—, proti mravljam K 10, proti ušem pri perutnici K 10—, prašek proti mrčesom K 10—, mazilo proti ušem pri ljudeh K 5— in K 10—, mazilo za uši pri živini K 6— in 10—, tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničevalec rastlin) K 10—, mazilo proti garjam K 10—. Pošilja po povzetju zavod za eksport.

M. Junker, Zagreb 45, Petrinjoka ulica 3.

Skupščina

I. Delavskega konsumnega društva prodajalno LJUTOMER

dne 19. septembra t. l., ob pol 9. uri zjutraj v telovadnici narodne šole v Ljutomeru. Člani naj se udeležijo v obilnem številu.

Ustanovljeno 1903. Štampilje

iz kavčuka in kovin
Katalog franko
Pečati
Šablone
Klišeji za tisk
Zvzdno tiskalnice
Modeli za predtiskanje perila itd.

Novo! Datum-štamplje lastnega izdelka.

ANTON ČERNE
graveur
Ljubljana, Dvorni trg 1

Kdor ni obnovil naročnine, naj jo poravnatakoj

POSOJILNICA V GORNJI RADGONI

r. zadr. z n. z.

Hranilne vloge sprejema in jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Obresti se pripisujejo koncem vsakega leta brez posebnega naročila h kapitalu. Hranilne knjižice drugih tuzemskih denarnih zavodov se sprejemajo brez vseh stroškov kot hranilne vloge, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo. Za nalaganje po pošti so strankam na razpolago položnice kr. poštno-čekovnega urada v Ljubljani št. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

Posojila na osebni kredit, na hipoteke, trgovske kredite in v tekočem računu daje pod najugodnejšimi pogoji. Izposojuje tudi na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzema Posojilnica na sebe in dolžnik plačuje pri Posojilnici svoj dolg naprej. Stroški za to ne presegajo nikdar 10 kron. Prošnje za vknjižbo novih, kakor tudi za izbris plačanih posejil dela Posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure

so vsak ponedeljek, torek, četrtek in petek od 9. do 12. ure dop. Ako pride na ta dan preznik, obrestuje se naslednji dan. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar. **Pojasnila** se dajejo, proučijo sprejemajo in vsi drugi uradni posli izvršujejo vsak delavnik od 8. do 12. ure dop.

Uradni prostori so v lastni hiši, Glavna cesta št. 14, zraven kolodvora.